

УДК 070.4

О. М. Василюшин**РЕДАКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДМИТРА ПАЛІЇВА
У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Автором проаналізовано редакторську діяльність Дмитра Паліїва — відомого журналіста і громадсько-політичного діяча міжвоєнного періоду

In the presented article Dmytro Paliiv's editorial activity is considered and analysed.

Важливим компонентом дослідження історії української журналістики є визначення ролі окремої особистості, впливу її таланту, переконань і вчинків на плин тих чи інших процесів, а також місце конкретного часопису в системі української преси певного періоду, його актуальність та доцільність. Без такого вивчення історія української преси буде неповною. Однак чимало громадсько-політичних представників творчої еліти початку ХХ століття замість пошани, захоплення і вдячної пам'яті на понад півстоліття стали приреченими на забуття через усім відомі причини. Серед цих належним чином не оцінених, повністю не вивчених і непізнаних постатей є журналіст, редактор, публіцист, політичний і військовий діяч, співзасновник Української військової організації (УВО), Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) та дивізії «Галичина», посол польського сейму, творець Фронту національної єдності (ФНЄ) — Дмитро Паліїв.

Загалом Дмитро Паліїв був редактором п'яти різних видань. Після поразки національно-визвольних змагань розпач від безвиході змусив його змінити зброю на перо. Бо мовчати він не міг. Газета потрібна була йому не як джерело заробітку (оплата праці журналіста тоді була мізерною), а як доповнення до власного «Я».

На сторінках видань, редагованих Д. Паліївим, друкувалися передові статті, матеріали на теми історії боротьби українського народу, інтеграції українства, подавалися огляди преси, рецензії, звіти про зібрання націоналістичних сил, інформації політичної та військово-політичної тематики.

Дмитро Паліїв у всіх своїх часописах був одним із найактивніших авторів. У публікаціях він порушував широке коло тем: проблеми національно-визвольного руху українського народу, зокрема поширення серед українців байдужості до загальних справ нації; захист інтересів українців; розробка питань розвитку культури і провадження політики в інтересах українського народу; обговорював суспільно-політичні події; турбувався про українську молодь як майбутнє нації; міркував про захист інтересів українців у галузі освіти та економіки; вів полеміку з різними партіями тощо.

Журналістського досвіду Д. Паліїв набув у громадсько-політичному часописі «Заграва» — друкованому органі Української партії національної роботи. У 1923–1924 рр. цей двотижневик він редагував спільно з Дмитром

Донцовим і Володимиром Кузьмовичем, а відповідальним редактором був Теодор Мартинець. Цікаво, що кошти на перші номери часопису (т. зв. пресовий фонд) виділяли самі засновники «Заграви», серед яких був і Дмитро Паліїв.

Однак згодом, через різну інтерпретацію націоналізму «загравістами», Д. Паліїв приступає до праці у щойно створеному часописі «Новий час». Редакція газети під керівництвом Паліїва, що складалася з декількох осіб (директора Івана Тиктора, Мирона Коновальця, Юрія Стецюка та ін.), у першому номері закликала взятися до дорогого і святого діла — відбудови втраченого [1]. Спочатку газету видавали двічі на тиждень, а з жовтня 1926 року — тричі. За дев'ять років від часу виходу (з 1932 року) «Новий час» перейшов на щоденний ритм роботи. Окрім тематичних сторінок, було започатковано більше двадцяти додатків, що виходили на окремих сторінках газети або самостійно («Ілюстрований додаток «Нового часу», «Студентські вісті», «Спорт», «Жінка», «Природа й техніка», «Література й мистецтво» тощо). Все це, за словами Д. Паліїва, робилось для того, щоби «поширити круг читачів української щоденної преси, а тим самим поширити круг політично активних громадян» [2].

Після арешту Д. Паліїва (за зміст його промов у польському сеймі) редактором «Нового часу» був Мирон Коновалець, та після звільнення Паліїв вертає до редагування часопису. Однак ненадовго. Після конфлікту з І. Тиктором Д. Паліїв з одностумцями засновує журнал «Перемога». Спочатку він виходить як двотижневик, потім місячник і, нарешті, — кварталник (виходив з 1933-го до 1936 року включно).

Часопис «Перемога» займав особливе місце в житті Дмитра Паліїва, адже був органом його політичного дітища — Фронту національної єдності (ФНЄ). «Була вона тоді нашим першим словом і нашим усім: домом і світом. «Перемога» була нашим творчим часописом, що мусів відгукатися на всі злободенні події, мусів давати відсіч усім дрібним напастям», — згадував пізніше Д. Паліїв [3]. Він прагнув, щоб новий журнал читала насамперед нечисленна українська інтелігенція — учителі, священники, кооператори. Власне тому важливе завдання редакція «Перемоги» вбачала у донесенні до широкого загалу ідеології політичного напрямку, який щойно організаційно оформився. Багато хто критично оцінював ідейні засади ФНЄ, вважаючи, що виокремлення «творчого» сегмента в націоналістичній течії є вкрай не потрібним і не доречним. Саме тому лєвова частка статей Д. Паліїва присвячена тлумаченню засад «творчого націоналізму» і практично усі публікації автором розглядалися через призму основних засад ФНЄ.

А вже за рік, з листопада 1934-го, почав виходити новий тижневик — «Батьківщина», що також виступав речником ФНЄ. Розпочинаючи роботу над виданням, редакція «Батьківщини» ставила за мету піднести національну ідею понад інтереси різних політичних партій, створити новий єдиний провід нації. Часопис практично не висвітлював міських новин Львова, а був зорієнтований на провінцію: постійно підтримував контакти з містечками і селами, друкуючи дописи звідти, і відображаючи життя галичан. «Батьківщину» покликали до

життя не капітали, не жадоба заробітків і зисків, але гаряча віра в святу справу. Програма «Батьківщини» ясна: перетопити всіх одною волею, одною вірою, одним захопленням, спинити всеукраїнський розтіч і відбудувати всеукраїнську єдність... А «Перемозі» залишаються ширші питання про змісел, про значіння подій, питання світогляду» [4]. 1935 року вихід «Батьківщини» було призупинено. Та завдяки Івану Гладилевичу, котрий віддав свій тижневик «Хліборобський шлях» у розпорядження «Батьківщини», часопис продовжував виходити (правда, декілька чисел з'явилися під назвою «Хліборобський шлях»).

Дні і події ставили стільки запитань і вимагали стількох відповідей, що вже й тижневика стало замало. Майже одночасно з відною «Батьківщини» видавництво випустило у світ щоденник інформативного і політично-полемічного характеру «Українські вісті». Популярна газета була створена, щоб надавати читачеві якомога ширші відомості про найсвіжіші події українського та міжнародного життя, сприяти активізації руху «на фронті національної спільноти» шляхом пропаганди основних політичних позицій ФНС [5]. Виконанню цих завдань підпорядковувалися проблемні й програмно-аналітичні статті Д. Паліїва. Напередодні Другої світової війни, 31 серпня 1939 року, з'явилася останнє число «Українських вістей».

Дмитро Паліїв прагнув, щоб, окрім часописів, видавництво постійно друкувало книги тогочасних українських письменників. Тоді ж було видано ряд практичних підручників для робітництва — кравецький, столярський, шевський тощо. Також Паліїв багато уваги приділяв налагодженню доставки часописів до передплатників у Станіславові, Дрогобичі, Сколе, Тернополі, Коломиї та Володимирі-Волинському. Завдяки добре зорганізованій експедиції читачі отримували часописи того ж дня, що й польські журнали.

Військово-політична журналістика — вибагливе поле діяльності: не можна бути добрим публіцистом, не будучи обізнаним у деталях політичної гри суспільства. І Дмитро Паліїв вважав за свій обов'язок за допомогою слова вказати суспільству напрямок до своєї найвищої мети — досягнення свободи нації.

1. Від Видавництва // Новий час. — 1923. — Ч. 1. 2. З Новим роком — крок вперед // Новий час. — 1932. — Ч. 1. 3. Місце ідейної преси // Батьківщина. — 1935. — Ч. 4(53). 4. Там само. 5. В далеку дорогу // Українські вісті. — 1935. — Ч. 1.